

FEMEIA ȘI DUMNEZEU ÎN POEZIA LUI ION MINULESCU

Oana Iuliana ILINCA-ȘTEFĂNESCU
Universitatea de Medicină și Farmacie, Craiova

Résumé : *Quando on parle d'amour dans la poésie de Ion Minulescu, on n'oublie pas de penser au romantique Lamartine et à Musset.*

Cet article est premièrement une parallèle entre symbolisme, modernisme et romantisme en tant que l'histoire d'amour et de croyance. On parlera donc, tour à tour d'Eminescu qui apportait sa bien aimée dans la forêt, de Verlaine qui compare la femme qu'il aime à un gros dahlia, de Baudelaire qui évoque les perversités inédites et on arrive finalement à Minulescu.

Par une étrange évolution de l'âme, la femme redevient dans la poésie de Ion Minulescu une vision néo-romantique, divine.

Mots-clés: *modernisme, romantisme, symbolisme*

Când vorbim de iubire în poezia lui Ion Minulescu, nu putem să nu amintim și de romanticul Lamartine și de Musset.

Astfel iubirea melancolică a romanticului Lamartine, cel care idealizase femeia până la divinizare, - deviază prin Musset, reușindu-se astfel o nuanțare a decadentei romantismului – sub influența unor misogini recunoscuți ca Schopenhauer, Nietzsche, Strindberg – aceștia din urmă nemaivăzând în femeie un înger, ci din contră, o ființă perversă, mincinoasă și crudă.

Decadentul știe însă că « Frumusețea femeii se află în nervii bărbatului. » În cele din urmă, Rimbaud ajunge la concluzia că « Dragostea trebuie reinventată ... »

Femeia fiind în viziunea unora o ființă rea, modernul se îndepărtează de sufletul ei. Însă, această depărtare de suflet, aduce cu sine o apropiere pătimașă de trupul ei, iar iubirea eterică de altă dată se reduce acum la : „Vom petre' întreaga noapte mângâindu-ne cu dinții” și la cea mai fizică dorință „ca felinele”.

Eminescu la rândul său își chema iubita în codrii, visând la o floare albastră pe malul lacului romantic; în timp ce Ion Minulescu își întâlnea curtezana pe pavajele umede de ploaie, sub privirea indulgentă și mioapă a felinarului:

„ Plouă,

Pe trotuarul negru felinarul desenează

O enormă violetă –

Violetă ca umbrela japoneză ce-ncadrează

Chipul ei oval și palid

De nocturnă și cochetă

Magdalenă ” (Triptic banal)

Tot astfel, Verlaine compara curtezana cu o dalie grasă, Charles Guérin vagabonda pe ulițele:

„Où la prostituée écume les ténèbres.”

Asemeni lui Baudelaire, decadentul nostru evocă perversități inedite, senzații rare, tot acel „libido” etern și veșnic nou. Astfel, în fiecare zi de întâi mai o necunoscută cânta „din balconul evocatorului Versailles”, - altădată văzut ca templu al dragostei rafinate:

„Lesbos mi-a dedicat un templu,

Citera, altul,
Iar Corintul
Mi-a dăruit Arhipelagul cu toate florile
Și-argintul
Monezilor cu efigia lui Eros - blond” (Romața necunoscuti)

Necunoscuta aceasta simbolizează iubirea profană, odinioară glorificată. Cântecul ei evocă de această dată gloria moartă printr-un colorat procedeu istorico-geografic: din Orient a trecut în „siciul de pergament” al Artei iubirii la Roma; caravanele arabe au purtat-o sub coviltire; în Florența a fost purtată „în taină prin parcul roșiilor crini”; Veneția i-a oferit gondola; pe când în Vatican, Voluptatea profana „pontificatul alcov de purpură”. Astăzi, însă:

„Parisul n-a coborât pe bulevarde,
Iar restul marilor orașe moderne, mă privesc
cu milă –
O vagaboandă ce se vinde mulțimei pe monezi,
de argilă.”

Banalizata dragoste fizică de azi, nu potolește însă dorul de necunoscut și de raritate al poetului. Și atunci, în sufletul nou ia naștere ceva nou. Oricât de urâtă și de trupească ar fi viziunea dragostei la decadenți, el tot visează la o castitate ideală, care va deveni catolicism la Verlaine, misticism și panteism la poeții simbolști mai noi. Aceasta este raza ce va umple nihilismul lor sufletesc. Astfel, Guérin își ordonă în public să fie ateu, cu același cinism cu care Ion Minulescu declară:

„În gesturi port sfidarea a tot ce-i Dumnezeu.”

Dar, uneori, decadentul francez încearcă să se elibereze și să alunge departe de el „brățara grea a voluptăților ...”

Este aspirația pornită din nihilism sufletesc spre castitate. Dorința de purificare a viciosului Verlaine și-a regăsit liniștea într-un Dumnezeu catolic, iar scepticismul lui Ion Minulescu nu are leac. Pentru a-și calma dorul de puritate, Ion Minulescu va adora „o fantomă de dragoste”, un ideal inexistent de femeie, la fel cum au iubit și romanticii de la Chateaubriand până la Samain. Poetul dă impresia că-și vede imaculata viziune aieva, întruchipată în orice trecătoare ce poartă doliu, doliu ce pare să întunece restul de dorințe voluptoase, sau vagile semne ale unei voluptăți negustate. Pe ea a văzut-o de mult, vapoasă, trecând „ca-nfiorarea unei umbre pe-nserate”.

„A trecut.....

Era'mbrăcată ca miresele lui Christ
Când coboară-ngândurată albul treptelor tocite.....

A trecut.....

Și'n umbra celei ce purta cu ea secretul
Frazelor tulburătoare de seninuri fără pată,
Am rămas să-i sorb parfumul
Și să descifrez regretul
Asfodelor fanate ce-i căzuseră din piept.....” (Celei din Urmă)

Și în urma ei, pătruns de vraja aceasta de o clipă, poetul se întreabă trist:
„Cine-a fost fantoma –n doliu cu ochi mari de dezgropată?”

N-o fi fost necunoscuta ce m-așteaptă
Și-o aștept?”(Celei din urma)

Poate că reprezenta idealul dragostei dorite, limanul viselor de puritate ale lui Ion Minulescu.

Printr-o ciudată evoluție sufletească femeia redevine în poezia lui Ion Minulescu o viziune neoromantică, dumnezeiască. Dar în încercarea sa de a reda această viziune nouă asupra dragostei, Minulescu a continuat să rămână un poet decadent, minor.

Wagner și „transpozițiile sale de artă”, caracterizează nu numai poezia lui Ion Minulescu ci și a tuturor epocilor de decadentă. Drama lui Wagner este fuziunea mai multor arte: muzică, poezie, pictură și sculptură. Există între muzică și poezie sau între poezie și pictură anumite zone obscure în care artistul poate realiza de pildă muzică sau pictură sau, de ce nu sculptură în versuri. Sunt zonele în care se mișcă arta decadentă. Chénier sculpează o figură de Tanagra; Henri de Régnier lucrează un vas antic de lut. Între toți aceștia, pentru Ion Minulescu iubita este o statuie bizară:

„Tu pari o Venus de la Milo
Ce-și cată brațele ...”(Celei care trece)
Dar este deseori cuprins de îndoială în ceea ce privește iubirea sa :
„Tu crezi c-a fost iubire adevărată.....
Eu cred c-a fost o scurtă nebunie.....
Dar ce anume a fost,
.....

Noi nu vom ști-o poate niciodată.....”(Celei care pleacă)

Dragostea sa nu este însă nimic altceva decât un vis, iubita sa este ceva inexistent

. Ion Minulescu continuă însă să o cânte în versuri:

„A fost un vis,
Un vers,
O melodie,
Ce n-am cântat-o , poate, niciodată.....”(Celei care pleacă)

Atunci când iubește, însă, Minulescu are viziuni de-a dreptul picturale legate de iubita sa:

„Cu mâini subțiri și albe ca mâinile de sfântă
Pictată pe-un perete de templu bizantin ...”(Acelei ce va veni)
Șlefuieste lucruri prețioase, amintind astfel de îndemnul dat de Mallarmé
poetilor, ca versurile lor să fie „Une virtuelles trainées de leux sur des pierreries”:

„Și-n cinstea ta, -
Cea mai cinstită din câte-n lume au fost cântate,
Din fiecare vers voi face
Câte-un breloc de-argint, în care
Gândurile-mi vor sta alături ca niște pietre nestimate
De-apururi încrustate-n bronzul
Unei coroane princiare.” (Odeletă)
Și orchestrează iubitei simfonii barbare:
„- Ce glas de clopot –
Ce glas de clopot spart și ruginit!

.....
Ascultă-l bine ...

Tu ce porți pe buze purpura-nserării
Și-n glas cântă crepusculare ...!(Celei Învinse)

Dar poate că așteptata necunoscută ce întruchipează năzuința poetului spre puritate, a redevenit cândva reală, așa cum a văzut-o în visurile lui. Și târziu într-o zi

ploioasă, plimbându-se alături de ea, poetul și-a dat seama că atâta năzuință și voluptate a lăsat în sufletele amândouă un sentiment de gol, de oboseală:

„În orașu-n care plouă
De cinci ori pe săptămână
Un bătrân și o bătrână
- Două jucării stricate –
Trec ținându-se de mână ...”(Acuarelă)

Despre femeia din poezia minulesciană se poate vorbi însă foarte mult. Ea este prezentă în majoritatea poeziilor sale, este am putea spune omniprezentă, sub forma ei reală sau ca o fantomă, dar în mod sigur iubită sau amantă a poetului.

Aceasta este drama cu care s-au confruntat toți poeții din frământata generație lui Ion Minulescu, și – poate drama tuturor celor însetați de viață și de ideal.

Bibliografie:

1. Călinescu, Matei – Conceptul modern de poezie
2. Dănciulescu, Sina- Poetica Minulesciană, Interpretări critice, Craiova, Scrisul Românesc, 1986
3. Goldi, Ladislau- Introducere în istoria versului românesc, București, Minerva, 1971
4. Manolescu, Nicolae- Metamorfozele poeziei, București, Editura pentru Literatură, 1968